Kim bir kavme benzerse…

Ahmet Bey: “Kim bir kavme benzerse, o onlardandır” hadisini açıklar mısınız?

Müslüman toplumlar davranış biçimlerini ve geleneklerini yüz yıllar boyunca îmânlarıyla yoğurmuşlar, sünnet-i seniyye hassasiyeti ile oluşturmuşlar ve olgunlaştırmışlardır. Başka toplumlarda ise bu hassasiyete—tabiî olarak—rastlamak mümkün değildir.

Her inanç sistemi, toplumlarda kendi kültürünü doğurur, kendi yaşayış biçimini oluşturur. Doğru inançlarından aldıkları güçle yanlış göreneklerinden vazgeçen toplumlar, bunun yerine zamanla inançlarıyla izah edebilecekleri doğru davranış biçimlerini kabul ederler ve bunları örf haline getirirler. İnançlardan beslenen örf ve gelenekler zamanla inançlara birer zarf olur, inançların koruyucusu makâmına yükselir. Gelenekler bir yandan inançları korur; diğer yandan kendileri de inançlardan beslenir, gelişir ve kökleşirler.

Geleneklerle inançların sebep-sonuç ilişkisine benzer bir ilişki ile birbirine böylesine yakın duruşlarının, inançta “taklidi” kolaylaştırması ve “tahkîkî îmâna” ihtiyaç hissettirmemesi gibi bir dezavantaj da vardır aslında. Bununla berâber, örf ve geleneklerine bağlı toplumlarda halkın îmânını—taklide de dayansa—sarsmak mümkün değildir.

Oysa birbirine temas halinde bulunan açık toplumlarda mahallî geleneklerin dışlanıp, daha üstün ve daha güçlü görünen diğer toplumun gelenekleri taklit edilebilmektedir. Tahkîkî olmayan bir îmân ise bu yaşayış taklitçiliğini önlemekte başarısız kalmakta, bu taklit seline karşı kendisi de zaafiyete uğramaktadır. Nitekim karşı toplumdan önceleri sadece gelenek ve yaşayış biçimi alınmaya başlanıyor; sonraları ise aynı toplumun yanlış anlayışları, yanlış düşünce sistemleri, batıl fikirleri, helâl olmayan davranış biçimleri sökün edip geliyor. Tahkikî derecede olmayan toplum inancı ise bundan zarar görüyor. Halkın yüzde sekseninin tahkîk ehli olmadığını dikkate aldığımızda, bu gelenek ve yaşayış taklitçiliğinin ve bu görenek erozyonunun, halkın îmânını da, haram ve helâl anlayışını ve hassasiyetini de ve neticede huzur ve mutluluğunu da olumsuz etkilediğini görmekte gecikmeyiz.

Meselâ, geleneklerine bağlı bulunduğu yıllarda îmânî hassasiyetine bağlı olarak "haremlik-selâmlık" gibi bir yaşayış biçimini geliştiren toplumumuz, gelişmiş Batı toplumlarının gelenek ve göreneklerini taklide heveslendiği son asırda haremlik ve selâmlığı tarihe gömmüş, fakat îmânına uygun yeni bir yaşayış biçimi de geliştirememiş; neticede kadın erkek ilişkilerinde birçok harama maalesef, üstelik "helâl" diyerek geçit vermiştir. Bunun sonucu olarak, nâmûs anlayışından âile kurumuna bir çok kavram ve kurum, sünnete uymayan olumsuz değişiklikler yaşamıştır. Bundandır ki, doğru inancımızdan aldığımız ve sünnet-i seniyye ile besleyip yoğurduğumuz örfümüzü yaşamamız, benimsememiz, çocuklarımıza öğretmemiz ve yaşatmamız da sünnet bulunmaktadır.

İşte Peygamber Efendimiz (asm) bahse konu yaptığınız hadisinde ümmetini kendi inançlarının kültürlerini yapmaya, doğru îmânlarının örf ve geleneklerini oluşturmaya, bunun için sünnet-i seniyyeye uymaya, güçlü olmaya, güçlü kalmaya, dâimâ yükselmeye, başka kavimlere ne örfte, ne yaşayış biçiminde, ne anlayışta, ne fikirde muhtaç olmamaya, altta kalmamaya, onları taklit etmemeye ve onlara benzememeye çağırmış; kendi yürüyüşünü bırakıp başkasını taklit etmeye ve başkasına benze- meye çalışmanın, karanlık bir uçuruma doğru gerek fertlerin îmânları bakımından, gerekse toplumsal değerler bakımından hızlı bir düşüş getireceğini vecîz ifâdesiyle bildirmiştir. En basit ve en sıradan davranışlarda ve yaşayış biçimlerinde bile kendimize has olanı, yani sünnet-i seniyyeyi yaşamamızı önemle istemiştir.

Peygamber Efendimiz'in (asm) başka kavimlere benzemeyi yasakladığı hadislerinden bir kaçı şöyledir:

* Abdullah bin Amr bin As (ra) der ki: "Resûlullah (asm) benim üzerimde usfur bitkisi ile sarıya boyanmış iki elbise gördü ve: 'Bu küffâr elbiselerindendir. Bunu giyme' buyurdu."1

* Peygamber Efendimiz (asm) buyurdu ki: "Müşriklere (her hâl ve hareketinizle) muhalefet ediniz ve benzemeyiniz. Sakallarınızı bırakınız ve bıyıklarınızı kısaltınız."2

* Peygamber Efendimiz (asm) buyurdu ki: "Yahûdî ve Hıristiyanlar saç ve sakallarını boya- mazlar. Siz onlara muhalefet ediniz. (Kına ile bo- yayınız.)"3

Dipnotlar:

1- Müslim, Libas, 27
2- Buhârî, 12/1955
3- Müslim, Libas, 80; Buhârî, 12/1956